

Didaktika českého jazyka

Skladba konzultace.

- Literatura, okruhy

Okruhy - metodika českého jazyka

1. ročník magisterského studia

- Didaktika českého jazyka – úkoly, faktory ve vyučování
- Metody, zásady v hodinách jazyka českého, matematiky
- Pjetí a osnování učiva ČJ v programu Základní škola,
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
- Možnosti využití alternativní pedagogiky v edukačním procesu – Dalton. plán, Otevřené vyučování, projekt Začít spolu
- Připravenost dítěte na školu, školní zralost
- Vývoj metod ve výuce čtení a psaní
- Psychologické základy čtení a psaní
- Analyticko – syntetická metoda
- Genetická metoda
- Globální metoda
- Dramatická výchova
- Literární výchova
- Grafomotorika – jemná a hrubá motorika
- Hodnocení a klasifikace ve vyučovacím procesu
- Příprava učitele na vyučování,
- Vyučovací hodina, plánování ČJ, - organizační formy
- Osobnost učitele ve vyučovacím procesu
- Prostředky ve vyučovacím procesu – učebnice, prac. ,sešity, ...
- Klima ve vyučování
- Reedukační postupy u žáků se specifickými poruchami učení

Literatura METODIKA – ČJ

- FABIÁNKOVÁ, B., HAVEL, J., NOVOTNÁ, M. Výuka čtení a psaní na 1. stupni základní školy. Paido. Brno. 1999
- SVOBODOVÁ, J. Metodika rozvoje grafomotoriky a počátečního psaní. IPPP, Praha. 1998
- GEFEREY, P. Moderní vyučování. Praha. Portál. 1996
- KYRIAKOU, CH: Klíčové dovednosti učitele. Praha. Portál. 1996
- SANTLEROVÁ, K. Metody ve výuce čtení a psaní. Paido. Brno. 1995
- Vzdělávací program ZŠ
- Vzdělávací program OŠ
- Vzdělávací program NŠ
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení a kooperativní škola*. Praha: Portál, 1999
- LOKŠOVÁ. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999
- LOOSEOVÁ, A., C. a kol. *Grafomotorika pro děti předškolního věku*. Praha: Portál, 2001

- LOOSEOVÁ, A., C. a kol. *Grafomotorika pro děti předškolního věku*. Pracovní listy. Praha: Portál, 2001
- SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha. Portál. 1999
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha. Portál. 1999
- BARTOŇOVÁ, M. *Kapitoly ze specifických poruch učení I. Vymezení současné problematiky*. Brno: MU, 2004. ISBN 80-210-3613-3.
- BARTOŇOVÁ, M. *Kapitoly ze specifických poruch učení II*. Brno: MU, 2005.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. Praha: Portál, 1996
- SVOBODOVÁ, J. *Metodika rozvoje grafomotoriky a počátečního psaní*. Praha: IPPP, 1998

• Faktory ovlivňují edukaci

- učitel
- žák
- obsah vzdělávání

Faktory ve vyučování českému jazyku

Vyučování je získání vědomostí, dovedností poznatků a výchova stránek osobnosti

• Hlavními prvky výuky jsou:

Učitel

- V jádru jeho povolání stojí – proces interakce
- Výzkumy: Průcha 2002
- 1. neexistuje definice efektivního učitele
- 2. jsou odlišní v profesních i osobnostních charakteristikách – některé mají vliv na efektivitu výuky
- 3. jejich charakteristiky – nemají přímý vliv na prospěch žáků
- 4. učitel se vyvíjí – začátečník- až expert

Kompetence učitele

- Kompetence k vyučování a výchově (diagnostická, psychopedagogická, komunikativní)
- Kompetence osobnostní (akceptování druhých, odpovědnost učitele)
- Kompetence rozvíjející (adaptivita, výzkumné, sebereflektivní)

předmět – český jazyk a literatura

- **Subjekt**
- Kdo?
- **prostředek**
- Obsah
- Čemu?
- Metody
- Jak?

- Pomůcky
- Čím?

•Objekt

•Koho?

•Podmínky

•přírodní

•sociální

•organizační

•Formy

•Kde?

•Čas učení

•Kdy?

Didaktika českého jazyka

•Je teorií vyučování a vzdělávání

•jde o vědeckou pedagogickou disciplínu, která zkoumá zákonitosti vyučování českému jazyku a mateřskému jazyku

•samostatně vyčleňujeme didaktiku Čj - 1. Stupně a didaktiku Čj - 2. stupně
Teorie vyučování

•Jedná se o vědecké označení oboru

•říká nám jak učit

•postihuje každé učení se českému jazyku

•v minulosti - pojem - metodika - omezeno pouze na metody

•zahrnuje obsah metody, formy, prostředky

Teorie vzdělávání

•říká nám čemu učit

•zahrnuje obsah vzdělání s ohledem na výukové cíle

•je součástí vzdělávacích programů

•součástí celého kurikula

Cíl vyučování předmětu ČJ

•Naučit žáky srozumitelně se vyjadřovat ústní i písemnou formou spisovného jazyka

•vytvořit dovednost správného hlasitého a tichého čtení

•pomocí vhodných literárních textů probouzet v žácích úctu a lásku k rodnému jazyku, získání sebedůvěry

•kognitivní - poznávací

Úkol předmětu

- Hovořit spisovným jazykem
- rozvíjet všechny smysly
- pěstovat dovednost umět se vyjadřovat -komunikace
- vytvářet základní dovednost - čtení - psaní

System vzdelavacich cilu

- Zapamatování poznatků
- porozumění poznatků - jak je žák uspořádá
- aplikace poznatků - v různých situacích, v problémových situacích - řešení problémů
- automatizace

Vztah didaktiky Čj k vědám:

- Těsný vztah k pedagogice a jazykovědě
- vztah k psychologii,
- vztah k vývojové psychologii
- mezipředmětové vztahy vzhledem ke kurikulu

Pojetí vyučování se opírá:

- Didaktické zásady
  - Metody
  - Vzdělávací programy – obsah vzdělání
  - Učivo – obsahuje složky:
vědomosti, dovednosti, návyky
- Školní učení: vede k trvalým výsledkům žáka
- je dlouhodobý proces
- proces založený na propracování každodenních zkušeností

VĚDOMOSTI

- Poznatky, které žák je získává učením, jsou osvojené paměti
- V ČJ – jednotlivé pojmy – osvojují si je na základě dalších příkladů
poučky – zjednodušená definice
pravidla- trvalá vědomost žáků
- Vědomost = základní učivo

DOVEDNOSTI

- Získaná činnost upevňována cvičením
- Intelektuální – myšlenkové pochody, úsudky, naučit se číst, psát
- Psychomotorické

- Motorické
- Sociální a komunikativní
- V Čj - grafomotorika, dovednost pravopisu

NÁVYK

- Zautomatizovaná dovednost
- Dynamický stereotyp
- Na 1. stupni – pracovní a hygienické návyky
- Návyk používat spisovnou češtinu
- Myšlenkové operace-
analýza, syntéza,
transformace
klasifikace –třídění-podle daných
znaků

Kurikulum

- záměr, cíl, úkol, metoda, prostředek aktivita, způsob a nástroj hodnocení
- Formální k. cíle, obsahy prostředky organizace vzdělávání
- Neformální k. aktivity vztahující se ke škole
- Skryté k. další život školy, vztahy, klima, školní prostředí (Obst 2000)

Efektivní výklad učiva

- Porozumění vzdělávacím potřebám
- Vhodný vzdělávací plán
- Efektivní přístupy k učení a vyučování
- Dosažení vzdělávacích cílů
- Zapojení rodičů
- Spolupráce s odborníky

Výchovně vzdělávací metody

- Metody z hlediska pramene poznání
- Metody z hlediska aktivity žáků
- Metody z hlediska myšlenkových operací
- Metody z hlediska fází vyučovacího procesu
- Metody z hlediska výukových forem a prostředků
- Aktivizující metody

Metody z hlediska pramene poznání

- METODY SLOVNÍ
- Monologické m. – vysvětlení, výklad
- Dialogické m. – rozhovor, diskuse
- M. písemných prací – cvičení
- Metody práce s učebnicí, knihou

II. METODY NÁZORNĚ DEMONSTRAČNÍ

- Pozorování předmětů a jevů
- Demontrace – obrazy, modely, pokusy
- Projekce – statická a dynamická

III. METODY PRAKTICKÉ

- 1. Návuk pohybových a pracovních dovedností
- 2. Žákovské laborování
- 3. Pracovní činnosti – v dílnách, na pozemku
- 4. Grafické a výtvarné činnosti

B. Metody z hlediska aktivity žáků

- Metody sdělovací
- Metody samostatné práce žáků
- Metody badatelské, problémové

C. Metody z hlediska myšlenkových operací

- Postup srovnávací
- Postup induktivní
- Postup deduktivní
- Postup analyticko-syntetický

D. Metody dle fází vyučovacího procesu

- Metody motivační
- Metody expoziční
- Metody fixační – slouží k upevnění učiva, cvičení, písemné práce, orientace, procvičování
- Metody diagnostické – ústní zkoušení, písemné zkoušení, samostatná práce
- Metody aplikační

Zásady edukačního procesu

- Zásada názornosti

- Zásada soustavnosti a posloupnosti
  - Zásada přiměřenosti
  - Zásada individuálního přístupu
  - Zásada aktivity
  - Zásada uvědomělosti
- Princip spojení teorie a praxe

Jazykové vyučování

- 1.Obecná poučení o jazyce
- 2.Zvuková stránka jazyka
- 3.Pravopis
- 4.Tvoření slov
- 5.Význam slova
- 6.Tvarosloví
- 7.Skladba

2. Zvuková stránka jazyka

- Mluvená forma jazyka – vzor učitele, užití v literatuře , slohovém vyučování
- Spisovný jazyk – ve všech předmětech v ZŠ
- V řeči žáků – žargon, slang
- Navození správné výslovnosti hlásek
- Dodržovat přiměřené tempo a frázování
- zvuková stránka jazyka – převládá dovednost nad vědomostí

3.Pravopis

- Cíl – zvládnutí pravopisu:
  - Lexikálního
  - Tvaroslovného
  - Skladebního

- Pravopis- způsob písemného zaznamenání mluveného projevu
- Způsob zaznamenání pravopisu určují pravidla pravopisu

- Do 6. ročníku – zvládnutí pravopisu
- Současně i zvládnutí psaní
- Problematika psaní na 2. stupni:
  - přílišná rychlost na úkor kvality
  - žádná kontrola, fixace chyb

Psaní = náročný výkon, vyžaduje soustředění psychických i fyzických sil

Lexikální pravopis

➤ Pravopis spjatý s podobou slova

➤ Označován jako statický, je spjat s grafickým obrazem slova

➤ Radíme k němu:

Radíme k němu:

➤ kvalitu samohlásek – dal – dál, může-muže

(chyby jsou z nepozornosti, únava)

➤ ú-ů – učivo 1. stupně, psaní – úkol, únava, psaní uprostřed slova – růže, psaní u cizích slov,

➤ i-y po obojetných souhláskách – vyjmenovaná slova,

➤ Bě, pě, vě, mě – učivo 2. roč. zvládnutí do 5. roč. – nutno automatizovat

➤ předložky s, z – pravopis se neřídí výslovností, ale pádovými vazbami – 2., 7. pád

➤ předpony s, z, vz – S- pravidla dle směru (dohromady, shora dolů, z povrchu pryč,

V, VZ – vzhůru, začátek děje Př. vzplanout

- velká písmena – nižší stupeň – pravidla, mezipředmětové vztahy, správnost souvisí s věcnou znalostí – jména zeměpisná

Mluvnický pravopis

1. Tvaroslovný pravopis – koncovky podstatných jmen, přídavných jmen, sloves

2. Pravopis skladebný – shoda podmětu s přísudkem

Pravopisná cvičení

■ Opisovací – není časté

■ Doplnovací – rychlé vypracování a soustředění

■ Pravopisný rozbor – dochází k vysvětlení a odůvodnění pravopisu, žáci zdůvodňují pravopis uvědoměle, procvičování mluvnického učiva (nutnost u SPU)

Prověřování a hodnocení pravopisu

➤ Pomocí mluvnických cvičení, slohu

➤ Zvláštní forma – diktát:

- slouží ke kontrole pravopisu

- autodiktát – psaní textu naučeného – báseň

- diktát kontrolní – dle mluveného projevu učitele, věty navzájem nesouvisí

- diktát souvislého textu – je jednodušší forma

Zásady diktování textu:

➤ Učitel přečte celý text, vysvětlí některé jevy

➤ Diktuje po větách, větu po částech, přizpůsobuje tempo

➤ Diktuje přesně a zřetelně, dodržuje pravidla výslovnosti

- Ne závěr přečte celý diktát
- Úměrný počet slov – 65-80, vyšší ročník – 120
- Diktát nemá obsahovat nadměrné množství jevů
- Odstranit strach před diktátem

4. Tvoření slov

- Cílem učiva je naučit žáky jak se slova tvoří.
- 1. stupeň – seznámení
- 2. stupeň – hlavní část tvoření slov
- V češtině se tvoří slova :
  - odvozováním – slovo + předpona, slovo + přípona
  - skládáním – př. – vodoměr, přírodopis
  - zkracováním – u podstatných jmen - OSN

5. Význam slova

- Úkolem je rozvoj slovní zásoby, zlepšovat u žáků vyjadřovací schopnosti
- Užití pasivní i aktivní slovní zásoby
- Učivo je zařazeno v průběhu celé školní docházky
- Základním pojmem je slovo
- Slovo = skupina hlásek, která má v jazyce ustálený význam

- Synonyma – slovo stejného nebo podobného významu (slova souznačná)
- Antonyma – malý-velký
- Homonyma – 2. stupeň, učivo o významu slova bil – byl
- Soslóví - výtvarná výchova (výtvarka)

6. Tvarosloví

Cíl:

- Poznání slovních druhů ČJ
- Pochopit tvarový systém jazyka
- Učivo o tvarosloví dělíme:
  - učivo o slovních druzích
  - tvarosloví jmen a sloves
  - významové tvarosloví

Slovní druhy

- Od 2. ročníku ZŠ
- Poznávání podstatných jmen, sloves předložek v textu
- Učivo 3. roč. dělení na slovní druhy ohebné a neohebné
- Od 3. ročníku – formální tvarosloví – skloňování jmen a časování sloves
- 3. roč. – významové tvarosloví – rod a životnost – podst.j, osoba, čas, způsob – slovesa,
- Uvádíme 10 slovních druhů, žáci se je učí pamětně a vyjmenovat
- Učitel dbá na pořadí jmenování – nejdříve ohebné, následně neohebné
- Určování slovních druhů provádíme především ústně
- Největší problém – určování zájmen
  - příslovce, předložky a spojky

Skloňování

- Učivo 3. ročníku
- Žáci rozlišují číslo jednotné a množné rodu mužského, ženského, středního
- Na učivo navazuje poznávání vzorů podstatných jmen
- Mužský rod – rozlišování životnosti
- Vzory by žáci neměli užívat mechanicky, ale řídit se koncovkami

Slovní druhy

- Přídavná jména :učivo 1. stupně - poznávají př. jména jako slovní druh
- 5. ročník přistupuje skloňování příd. jmen tvrdých a měkkých a pravopis jejich koncovek
- Zájmena – s jednotlivými druhy se žáci seznamují postupně- nejdříve zájmena osobní
Zájmena nahrazují podstatná jména
- Číslovky – učí se rozlišovat v textu- rozeznávají druhy číslovek a skloňují je, číslovky – základní, řadové, druhové, násobné

Časování

- Na 1. stupni – časování sloves
- Žáci určují mluvnické kategorie sloves:
osoba, číslo, čas, způsob

- Procvičování – určování sloves v textu

7.Skladba

- Cíl – naučit žáky poznávat stavbu věty a souvětí,
  - užívat těchto poznatků ve vlastním projevu
  - rozumět smyslu vět a souvětí
  - Rozvíjí myšlenkové vztahy a schopnosti žáků
  - učí se zacházet s přesnými pojmy podle daných pravidel

skladba

- Při osvojení převažuje stránka logická nad pamětnou
- Na 1. stupni – seznámení jen se základy skladby - pojmy – věta, souvětí, podmět, přísudek
- Žáci poznávají větu jako základní skladební jednotku
- Seznamují se s druhy vět (dle obsahu, dle členitosti)
- Poznávají jednotlivé větné členy (podmět, přísudek, předmět, přívlastek, doplněk)
- Poznávají souvětí

UČEBNICE

- Je kurikulárním projektem
- obsahy vymezují vzdělávací politiku státu
- odráží se v ní edukační proces

Funkce :

- f. prezentace učiva – soubor informací
- f. řízení a vyučování – didaktický prostředek, řídí žákovo učení, učitelovo vyučování

f. organizační – práce s učebnicí, pokyny

- didaktická vybavenost učebnice
- ilustrace,
- vhodnost textu

Didaktické texty

- Učebnice
(pro žáky i učitele)

- Metodické příručky
- Jazykové příručky
(pro žáky a učitele)

- Slovníky
- Mluvnice cizího jazyka
- Cizojazyčné čítanky
- Konverzační příručky
- Cvičebnice
- sbírky, jazykové hry
- Časopisy
- Pravidla pravopisu

PROSTŘEDKY VE VYUČOVÁNÍ

Prostředky literární:

- Pro žáky : učebnice
  - pracovní sešity
  - sbírky úloh
- Pro učitele: učebnice
  - pracovní sešity
  - metodické příručky
  - sbírky úloh
  - časopisy,
  - odborná literatura

Prostředky technické

demonstrační

- trojrozměrné p. -reálné předměty
  - modely těles
  - geometrické modely
- dvojrozměrné p. –obrázky předmětů
  - nástěnné tabule
- - statický obraz
  - zpětný projektor
  - diaprojektor
  - televize, magnetofon -pořady a programy – didaktická technika

Prostředky technické

výukové prostory a reprografická technika

-kopírovací stroje, počítače, databázové systémy

výukové prostory a jejich vybavení

- odborné učebny, terapeutické místnosti, bílý pokoj, učebny pro logo péči

VP Základní škola – ČJ

ČJ 1. – 5. ročník : psaní, čtení a literární výchova, český jazyk,

sloh od 4. ročníku

1. roč.

➤psaní – spjato s výukou čtení, hyg. návyky tvary písmen

➤čtení –návuk čtení, čtení krátkých textů s porozuměním

➤český jazyk – vyjadřování, věta, slovo, slabika, hláska

2. roč.

➤psaní – celá abeceda, obtížné prvky, požadavky na p.

➤čtení –plynulé s porozuměním, intonace, recitace

➤český jazyk – význam slov, dě, tě, ně, vlastní jména

3. roč.

➤psaní- upevňování tvarů, rychlost, plynulost, zápisky

➤čtení –plynulé čtení souvětí, orientace, pověst, poezie

➤český jazyk – vyjm. slova, skloňování Pj, slovní druhy

4. roč.

➤psaní- uplatňuje se osobitý rukopis, psaní písemných forem spol. styku

➤čtení –práce s texty, lyrika, epika, film, ilustrace

➤český jazyk – vyjmenovaná slova docvičení, slovní druhy, stavba věty, souvětí

5. roč.

➤stavba slova, Př j, skladba- shoda podmětu s přísudkem

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a jeho specifika

Systém kurikulárních dokumentů

➤Národní program rozvoje vzdělávání v ČR – *Bílá kniha* (2001)

➤*Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*

➤Systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 – 19 let – dvě úrovně

➤Státní úroveň – národní program vzdělávání NPV a rámcový vzdělávací program RVP

➤Školní úroveň – školní vzdělávací programy ŠVP a manuály

Rámcový vzdělávací program – RVP

➤Předškolní vzdělávání

➤Základní vzdělávání

➤Střední všeobecné (gymnaziální) vzdělávání

➤Střední odborné vzdělávání

Principy RVP pro základní vzdělávání ZV

- Navazuje na RVP pro předškolní vzdělávání PV a je východiskem pro koncepci RVP pro střední vzdělávání
- Vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání
- Specifikuje úroveň klíčových kompetencí
- Vymezuje vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo (pro MR – modifikované)

- Zařazuje průřezová témata – závazná součást
- Umožňuje modifikaci pro žáky se speciálními potřebami
- Je závazný pro střední školy pro stanovení požadavků na přijímací řízení

Tendence ve vzdělávání podle ZVP ZV

- Zohledňovat při dosahování potřeby a možnosti žáků
- Využívat vnitřní diferenciaci výuky
- Nabízet povinně volitelné předměty pro rozvoj zájmů a individuálních předpokladů žáků
- Vytvářet příznivé sociální klima založené na motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky

- Změny v hodnocení směrem k průběžné diagnostice, individuálnímu hodnocení, širšímu slovnímu hodnocení
- Zachovat heterogenní skupiny co nejdéle, oslabit důvody k vyčleňování žáků se speciálních tříd a škol
- Zvýraznit spolupráci s rodiči

Vzdělávací oblasti RVP ZV

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura a cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost (Dějepis, výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, tělesná výchova)
- Člověk a svět práce

Klíčové kompetence

- Klíčové kompetence – soubor znalostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění ve společnosti
  - jsou výstupem základní vzdělání
    - mají průřezový charakter
    - propojují záměry vzdělávacích oblastí
    - a oborů vzdělávacích oblastí
- očekávané: výstup vzdělávacích oblastí
 lze je chápat jako kompetence
 „předmětové“

Klíčové kompetence

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence sociální a personální
- Kompetence občanské
- Kompetence pracovní

Pojetí základního vzdělání

- Vzdělávací obsah je tvořen
- očekávanými výstupy a
- učivem (u MR modifikovaný program)
- ☐Na 1. stupni je členěn na 1. období (1.-3. ročník) a 2. období (4.-5. ročník)
- ☐RVP ZV stanovuje očekávané výstupy na konci 3. ročníku jako nezávazné a na konci 5. a 9. ročníku jako závazné.
- ☐Učivo je strukturováno do tématických okruhů a je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů

Cíle základního vzdělání

- Osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení
- Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů a komunikaci
- Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat
- Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný
- Vést žáky k toleranci k jiným lidem, jejich kulturám
- Pomáhat žákům poznávat vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi, uplatňovat je při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci

Průřezová témata

- Reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa
- Stávají se nedílnou součástí základního vzdělávání – jsou povinné
- Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání
- Vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich spolupráci
- Pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot

Vymezení průřezových témat

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Vzdělávací oblast – Jazyk a jazyková komunikace

- má mimořádné sěžejní postavení ve vzdělávacím procesu

- Realizuje se v oborech:
český jazyk a literatura,
cizí jazyk
další cizí jazyk

Charakteristika oboru

- dovednosti z tohoto oboru umožní úspěšné vzdělávání
- jazykové vyučování vede k logickému myšlení
- osvojení jazyka v písemné i mluvené podobě
- podmínkou dorozumívání mezi lidmi
- pomáhá porozumět i sobě samému
- nalézt místo mezi vrstevníky
- vede k formování hodnotové orientace
- k rozvoji estetického vnímání

Český jazyk a literatura má tři složky

- *komunikační a slohová výchova*:
žáci se učí naslouchat,
vnímat a chápat jazyková sdělení,
čtení s porozuměním,
kultivovaně psát,
mluvit a rozhodovat na základě přečteného

➤ *jazyková výchova*

- žáci si osvojují spisovnou podobu jazyka, získávají vědomosti, intelektové dovednosti.
- JV je předmětem poznání
- vede žáky k logickému myšlení,
- je zdrojem poznání

➤ *literární výchova*

- poznávání základních literárních druhů – próza, poezie ...
- učí se interpretovat literární text, vede k zájmu o četbu, o kulturní dění, rozvíjí empatii,
- žáci si získávají základní čtenářské návyky

➤ Cizí jazyk

- Osvojení pomáhá snižovat jazykové bariéry
- Předpoklad pro komunikace v Evropě

- Další cizí jazyk a Dramatická výchova patří mezi Doplňující vzdělávací obory

Projektové vyučování

- Slovo projekt znamená plán či návrh.

➤ Projekt „překonávat nedostatky běžného vyučování, jeho izolovanost, roztržitost vědění, jeho odtrženost od životní praxe, odčizení od zájmů dětí, pamětní a jednostranně kognitivní učení, nízkou motivaci“ (Skalková, 1998, s. 217).

Projekt

➤ Tomková jej vysvětluje jako

„způsob vyučování a učení, ve kterém východiskem je smysluplný a zajímavý úkol, problém, který chtějí a potřebují žáci vyřešit“

(Tomková, 1993, s.49).

Kroky k řešení

➤ 1. Záměr:

- vytyčení cíle

➤ 2. Plán:

- vytyčení základních otázek nebo témat

➤ 3. Provedení:

- činnosti jednotlivých žáků nebo skupin, které vedou k vyřešení problému.

➤ 4. Hodnocení:

- závěrečná a zároveň velmi důležitá část projektu může probíhat jako hodnocení samotných žáků.

Otevřené vyučování

K základním znakům otevřeného vyučování patří:

➤ změna úpravy třídy

➤ doplnění tradičních předmětů novými činnostmi

➤ nahrazení tradičního rozvrhu hodin rozvrhem činností

➤ zařazení nové organizační formy tzv. volná práce

➤ zavedení týdenních plánů práce pro žáky

➤ používání nových forem hodnocení

➤ důraz na třídní společenství

➤ využívání široké spolupráce s rodiči (Váňová, Poláčková).

míra otevřenosti učení následující kritéria :

➤ otevřenost vůči světu, přírodě, společenské a kulturní mnohotvárnosti lidského života

➤ otevřenost vůči novým poznatkům a faktům

➤ otevřenost vůči metodám v procesu

➤ otevřenost vyučujících vůči žákům a naopak

➤ otevřenost v komunikaci mezi rodiči a školou

Principy, znaky otevřeného vyučování

Úprava třídy- skříně, regály, pořadače, knihovna,

➤ Vymezené „učební zóny“ –Čj, M, Hv

➤ uspořádání stolků

Nové činnosti a rozvrh činností

➤ Volná práce- úkoly týdenních plánů

➤ Týdenní plány- písemná forma, každý žák

Činnosti

- Kruh
- Předměty – Čj, M ,
- Náš svět- integrovaná výuka, Dv
- Volná práce- 40 min, týdenní plány
- Výtvarná výchova
- Hudební výchova
- Tělesná výchova
- Pracovní společenství
- Přesnídávka
- Přestávka- relaxace, odpočinek,

Volná práce

- organizační forma
- děti se sami rozhodují, čemu se budou věnovat
- žáci pracují podle týdenního plánu

Týdenní plán: seznam úkolů pro volnou práci:

- povinné, nabídkové, dodatkové úkoly

- O délce vyučovací hodiny rozhoduje učitel podle druhu práce a momentální situace ve třídě.
- Děti nejsou nuceny pamatovat si informace mechanicky, učí se fakta zařazovat do širšího kontextu.

- Třídy mají atypický tvar, jsou členěny na část s lavicemi a volnou plochu s kobercem
Škola hrou chce:

- Rozvíjet komunikační schopnosti – naučit děti formulovat svoji myšlenku, nápad, názor, nesouhlas. Děti spolu smí mluvit i při vyučování.
- Podpořit tvořivost – ve škole vychází dětský časopis, ve kterém jsou básně, povídky, kresby a hádanky dětí. Děti se podílejí výtvarně i na přípravách mimoškolních akcí (pozvánky, plakáty).
- Přizpůsobit režim školy přirozeným dětským potřebám - děti se mohou kdykoliv bez ptaní napít, najíst nebo jít na záchod. Učí se v lavicích, ale také na koberci a na zahradě.
- Uchránit děti stresu a pocitu odcizení.
- Působit na děti ve spolupráci a v souladu s rodinou.

Projekt Začít spolu – Step by Step

- Ve školním roce 1995/1996 využilo 6 prvních tříd v České republice.
- pedagogický přístup,
- spojuje moderní poznatky pedagogické a psychologické vědy s osvědčenými vzdělávacími postupy,
- individuální přístup k dítěti
- partnerství školy, rodiny i širší společnosti v oblasti výchovy a vzdělávání.